

Mi a suriage?

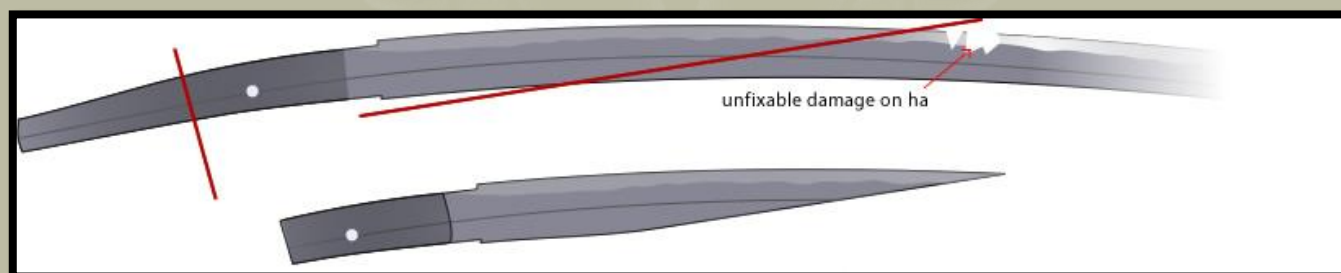
Ez egy igazán mély témakör, de ez a cikk most csak az alapokat veszi át. Mire azonban a végére érsz, már lesz némi elképzelésed arról, dióhéjban, hogy mi is az a *suriage*.

A *suriage* szó azt jelenti: egy kard lerövidítése — és magát a már lerövidített kardot is így nevezik. Leggyakrabban a kataná-ra vonatkozik, és azt jelöli, amikor néhány centiméternyi anyagot eltávolítanak a penge hosszából, általában az alap (*nakago*) felől.

Sokak számára elsőre furcsának tűnhet, hogy egy kardot, amit eredetileg pontosan megtervezett arányok szerint kovácsoltak a hatékonyság és egyensúly érdekében, később lerövidítenek. Hiszen miért vágnánk le belőle? Nos, valójában több jó oka is volt annak, hogy miért hajtottak végre *suriage*-t a kardokon.

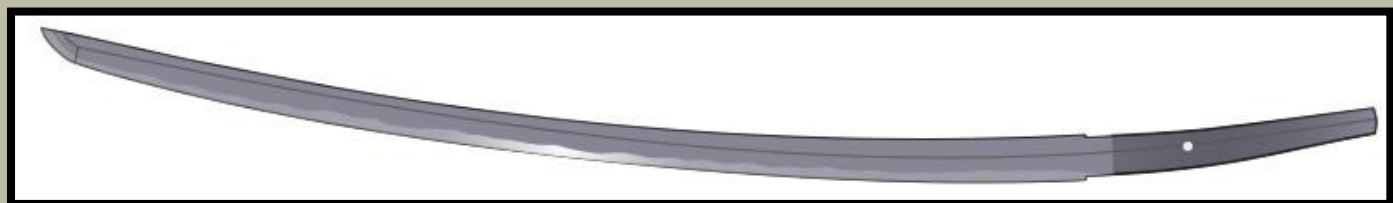
Például az *Edo*-korszakban törvényi szabályozás korlátozta a kardok hosszát. A maximális megengedett pengehossz 2 *shaku* és 8 *sun* volt, ami körülbelül 87 cm-nek felel meg. Mivel sok szamuráj nem engedhette meg magának, hogy új kardot készíttessen, inkább a meglévő, hosszabb kardját rövidíttette le, hogy megfeleljen az előírásoknak.

Egy másik ok a *suriage* alkalmazására az volt, ha a penge a csúcs (*kissaki*) közelében súlyosan megsérült, és a sérülést nem lehetett csiszolással javítani. Ilyenkor a kardot a végeből is megrövidítették, eltávolítva a sérült részt. A penge „helyreállításkor” ügyelni kellett arra is, hogy a *hamon* (edzett élvonal) továbbra is látható és esztétikus maradjon, ami néha további anyag eltávolítását igényelte a penge hátoldalából is. Ez gyakran még rövidebb pengét eredményezett, mint amit eredetileg terveztek.

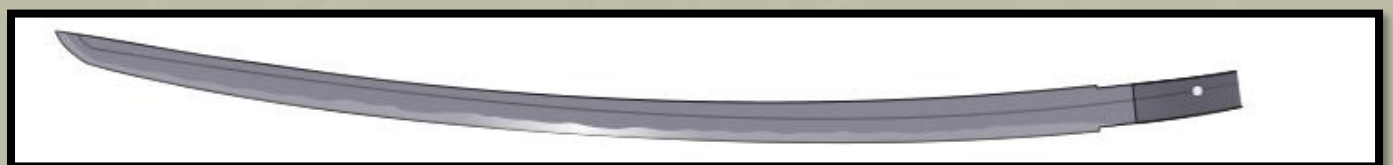

Egy példa arra, amikor egy hosszabb kard, amely súlyos károsodást szenvedett a *ha* (él) mentén, jelentősen lerövidítésre került a hátoldala (*mune*) felől, hogy egy sokkal rövidebb, de még mindig teljes mértékben használható fegyvert hozzanak létre. Ebben az esetben a *nakago* (markolatrész) is lerövidült.

Egy másik lehetséges ok az volt, hogy a kardot az alsó végénél lerövidítve eltávolították a markáns görbületet a *tachi* pengéjéről, és a penge végén hangsúlyozták a hajlatot. A *koshi-zori* ívformáról való áttérés a *saki-zori* típusú görbületre azt is jelentette, hogy a kard, amelyet viseltek, már inkább a *katana* ívét követte, mint a *tachi*-ét.

A *tachi* eredeti formájában, még *ō-suriage* előtt, leginkább a *koshi-zori* ívformáról ismerhető fel, vagyis a penge görbülete leginkább a *nakago* (markolattüske) közelében helyezkedik el.

A *tachi* mostanra jelentősen le lett rövidítve, ami szinte azonnal hatással van a penge általános görbületére. Az ilyen mértékű lerövidítést *ō-suriage*-nak nevezik.

Mostanra a *machi* feljebb került a pengén. A hőkezelés — különösen a *hamon* kialakítása — miatt a penge bizonyos részeit fel kell melegíteni és lágyítani, mielőtt ezt a módosítást el lehetne végezni. Jól látható, hogy ez milyen hatással lehet a *hamon* vonalára. A második *mekugi-ana*-t általában csak akkor fúrják ki, amikor a *tsuka* már elkészült, és pontosan illeszkedik a markolathoz (a képen azonban a folyamat szemléltetése érdekében ezt is feltüntettem). Ebben a stádiumban a görbület annyira eltolódott a pengén, és annyi *fumbari* veszett el, hogy a kard szinte már *katana*-nak tekinthető.

Érdekes megjegyezni, hogy nemcsak a *katana* pengéket rövidítették meg, hanem a *wakizashi*-kat, sőt még a *naginata*-kat is. A *suriage* kifejezés tehát nem kizárólag egyetlen kardtípusra vonatkozik — számos különböző pengét rövidítettek le az idők során. Ennek megfelelően a lerövidítés okai is változatosak voltak. Bármi is állt azonban a *suriage* mögött, előfordulása viszonylag gyakori volt. Ez részben a fegyverek előállításába fektetett jelentős munkaerőnek és költségeknek volt köszönhető.

A kardok nem számítottak olcsó tárgynak, és szinte mindig olcsóbb és praktikusabb volt javítani vagy módosítani egy meglévő pengét, mint teljesen újat kovácsolni — még ha maga a *suriage* folyamata sem volt egyszerű. A *katana* egy aprólékosan megtervezett, funkcionális műalkotás, és annak érdekében, hogy megőrizze eredeti megjelenését és használhatóságát, különböző módszereket kellett alkalmazni a különféle pengetípusok esetében. A *suriage* során tehát mindig figyelembe kellett venni mind a funkcionalitást, mind az esztétikai szempontokat.

Az alapeljárás.

A *suriage* folyamata legtöbbször a *nakago*, vagyis a kard markolattüskéjének lerövidítésével kezdődött. Ez azt jelentette, hogy a penge legaljáról távolítottak el egy darabot. Ezután következett a *machi* áthelyezése – ez az a rész, amelybe a *habaki* (a hüvely és a penge közé illeszkedő rögzítő fémggyűrű) illeszkedik.

Ha a *machi* pozícióját feljebb tolták a pengén, az automatikusan lerövidítette a vágóél hosszát. Ahhoz, hogy a kard új arányai megfelelőek maradjanak, gyakran le kellett reszelni a *nakago* vastagságát is. Ez rendszerint csak az egyik oldalon történt, de előfordult, hogy ez nem volt elegendő, és mindkét oldalt módosítani kellett. Ez utóbbi megoldás azonban nem számított ideálisnak.

A penge vastagságának és szélességének megváltozása miatt gyakran a *habaki* is módosításra szorult, vagy teljesen újat kellett készíteni. Mindezen változtatások célja az volt, hogy egy rövidebb, de még mindig jól kiegyensúlyozott, használható kardot kapjunk.

Végül, a *tsuka*, vagyis a markolat is átalakításra szorult, hogy pontosan illeszkedjen az új *nakago*-hoz. Mindezek fényében jól látható, hogy a *suriage* egyáltalán nem volt egyszerű feladat — komoly szakértelmet és figyelmet igényelt minden lépése.

A Mei megőrzése.

Amikor egy pengét lerövidítenek, a *nakago* (markolattüske) vastagságát is csökkenteni kell annak érdekében, hogy a kard arányai harmonikusak maradjanak. Ez a folyamat általában úgy zajlik, hogy csak az egyik oldal vastagságát reszelik le — mégpedig azt, amely nem hordoz aláírást (*mei*). Így az aláírt oldal érintetlen marad, és a kard továbbra is az eredeti kovácsnak tulajdonítható. Ez különösen fontos volt, és mind a mai napig rendkívül nagy jelentőséggel bír, különösen akkor, ha a kard készítője elismert és nagy becsben tartott mester volt.

Egy kard *mei*-el mindig többet ér, mint *mei* nélkül.

Érdekes módon, még akkor is, ha a *nakago* nem viselt *mei*-t, a rövidítési folyamat során általában megőrizték azt az oldalt, amelyen az aláírás lett volna. Ez természetesen jó hír a gyűjtők számára, hiszen az ott kialakuló patina hasznos támpontot nyújt a penge korának meghatározásához. Néha az aláírás jól olvasható marad, de a kard lerövidítése azt is jelenthette, hogy a *mei* megsérülhetett vagy akár le is vághatták. Szerencsére léteznek olyan módszerek, amelyekkel megőrizhető az aláírás akkor is, ha veszélybe kerülne. Például kivághatták az aláírást, és feljebb helyezhették a *nakago*-n. Ez igazán áldás, hiszen számos kardot rövidítettek meg anélkül, hogy az aláírás megőrzése lett volna a legfőbb szempont, ami később jelentősen megnehezítette a készítő azonosítását.

Gaku-me

A hamon.

A *hamon* az a minta, amely a japán kardokon – elsősorban a katanán – látható, és a differenciális hőkezelés eredménye. Ez a minta akkor keletkezik, amikor a penge gerincét lassabb ütemben hűtik le, mint a vágóélt, így rendkívül kemény acélszerkezet alakul ki a penge élénél. Amennyiben a kard rövidítése szükségessé vált, az eltávolítandó részt gyakran előzetesen felmelegítették annak érdekében, hogy az acélt meglágyítsák, és könnyebben megmunkálhatóvá tegyék. Ez azonban hatással lehetett a *hamon* megjelenésére: halványulhatott vagy akár részben el is tűnhetett.

Mivel a penge kis részének pontos hőkezelése meglehetősen nehézkes, ezt a problémát nem lehetett könnyen orvosolni.

A *suriage* tehát korántsem volt egyszerű művelet, viszont nagyon is indokolt lehetett. Előfordult azonban, hogy a rövidítés mögött nem mindig állt tisztességes szándék. Tegyük fel, hogy egy pengét egy kevésbé ismert kovács készített, majd később lerövidítették – vagy akár csak úgy tettek, mintha lerövidítették volna – és a tulajdonosa ezután azt állította, hogy a kard valójában egy híres kovács munkája. Sajnos ez a fajta manipuláció nem volt ritka a múltban.

Ezért a *suriage* különös kihívást jelent a kardok hivatalos értékelőinek, mivel megnehezíti az eredeti készítő azonosítását. Ugyanakkor ezek a módosítások is a kard történetének részévé válnak – éppúgy, mint maga a penge.

Katayama Ichimonji. Hosszúság: 46.0cm (o-suriage)

Katayama Ichimonji. Hosszúság: 46.0cm (o-suriage)

